

N:o 23.

Ank. till Riksd. kansli den 21 Febr. 1888, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar.

(I. A.)

Under återopande af bilagdt protokoll öfver finansärenden för den 31 december 1887 har Kongl. Maj:t i en samma dag afgifven proposition (n:o 3) föreslagit Riksdagen att medgifva:

att vid inträffande arrendeledighet af sådana söder om Norrland belägna, under förvaltning af kongl. domänstyrelsen ställda och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, hvilka i arrende lemnade mer än 200 kronor, men icke utöfver 400 kronor, det måtte bero af Kongl. Maj:t att, efter omständigheterna i hvarje fall, förordna, huruvida egendomen fortfarande borde för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försäljas; samt

att, der Kongl. Maj:t pröfvade försäljning böra ega rum, densamma måtte ske i den ordning och under de villkor, som enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874 gälde för försäljning af mindre hemman och lägenheter, med iakttagande derjemte af de särskilda bestämmelser, Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt att, i allmänhet eller i vissa fall, för försäljningen meddela;

dock under villkor att de genom försäljning inflytande medel skulle användas för inköp af skogsbärande eller till skogsbörd tjenlig mark;

hvilka medel borde inlevereras till riksgäldskontoret och der bokföras på sätt vore stadgadt angående köpeskillingarne för de kronoegendomar, som säljas enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling denna proposition blifvit hänvisad, får till en början erinra om det vid 1874 års riksdag fattade beslut, hvarigenom Riksdagen på framställning af Kongl. Maj:t medgaf, att sådana kronan tillhöriga, under kammarkollegii förvaltning ställda och för statsverkets räkning utarrenderade hemman och lägenheter, för hvilka årliga arrendeafgiften icke öfverstege 200 kronor, och hvilkas bibehållande åt kronan icke på grund af befintlig skogstillgång eller af annan särskild anledning påkallades, finge, i den mån derom gällande arrendekontrakter efter uppsägning eller eljest närmade sig sitt slut, under iakttagande af de föreskrifter Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt meddela, på offentlig auktion försäljas till den högstbjudande under vilkor att köpare, som sådant åstundade, skulle ega att, efter derom vid auktionen gjord anmälan, inbetala köpeskillingen under loppet af 6 år med $\frac{1}{6}$ årligen, så vida han för fullgörandet deraf vid auktionstillfället stälde säkerhet; att högsta anbudets antaglighet komme att underställas Kongl. Maj:ts pröfning; att försäljningen skulle ega rum utan förbehåll af någon kronotionde eller sådan grundränta, som utginge endast af kronoskatteegendomar; samt att, sedan köpebref utfärdats, de sålda hemmanen och lägenheterna skulle komma att i jordeboken upptagas under titel »utsockne eller allmänt frälse» och för betecknande af denna deras natur påföras ränta till kronan i likhet med andra frälsehemman i orten.

Detta beslut, meddeladt vederbörande till efterrättelse genom kongl. brefvet den 20 maj 1874, har sedermera, på Riksdagens derom gjorda framställning, enligt kongl. brefvet den 6 juni 1879 vunnit tillämpning jemväl å de egendomar med enahanda arrendeinkomst, hvilka efter den 29 maj 1874 kommit under kammarkollegii eller numera domänstyrelsens förvaltning. Riksdagen har vidare, år 1885, lemnat sitt bifall till ett af Kongl. Maj:t framställt förslag, att, när fråga uppstode om försäljning af kronolägenhet, hvilken ej varit för statsverkets räkning utarrenderad, men som uppenbarligen vore eller vid verkställd arrendeuppskattning funnes vara af sådan beskaffenhet, att för densamma icke kunde påräknas högre årligt arrende än 200 kronor, det finge ankomma på Kongl. Maj:t att bestämma om lägenhetens försäljning under de i förenämnda kongl. bref af den 29 maj 1874 stadgade vilkor.

Slutligen har Riksdagen ock, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, jemlikt skrifvelse den 14 juni 1887 medgifvit, att,

med några få undantag, kronans samtliga, i de norrländska länen belägna utarrenderade jordegendomar, hvilkas arrenden öfverstiga 200 kronor, men ej 500 kronor, och hvilkas bibehållande i sin helhet eller delvis åt kronan icke af befintlig skogstillgång eller annan särskild anledning påkallas, må, i den mån arrendekontrakten efter uppsägning eller eljest närma sig sitt slut, å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas under de i kongl. brefvet den 29 maj 1874 bestämda villkor och med iakttagande att, der egendom tillhörande skogsmark undantages från försäljning, den till försäljning afsedda delen af egendomen, före dess utbudande, värderas i den ordning, som är stadgad för arrendeuppskattningar.

Det hufvudsakligen bestämmande skälet för samtliga omförmälda försäljningsbesluten synes, enligt hvad herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i förenämnda statsrådsprotokoll anført, hafva varit insigten om det olämpliga för staten att i sin ego för utarrendering bibehålla egendomar, för hvilka, i följd af deras obetydlighet eller från andra kronoegendomar aflägsna läge, förvaltningskostnaderna ställa sig alltför ogynnsamt i förhållande till arrendeafkastningen. Samma skäl skulle utan tvifvel, om än icke i lika hög grad, kunna åberopas för försäljning jemväl i mellersta och södra Sverige af en stor del domäner med arrende, öfverstigande 200 kronor. Förslag i sådant syfte hade ock varit af Kongl. Maj:t framställt vid 1882 års riksdag, då Riksdagens medgifvande begärdes att, vid inträffande arrendeledighet af sådana, för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, för hvilka årliga arrendeafgiften utgjorde mer än 200 kronor, men icke öfverstege 500 kronor, det skulle få bero af Kongl. Maj:t att efter pröfning i hvarje särskildt fall förordna, huruvida sådan egendom borde fortfarande för kronan bibehållas eller till större eller mindre del säljas. Detta förslag, som bifölls af Riksdagens Andra Kammare, blef emellertid afslaget af Första Kammaren.

Enligt hvad i statsrådsprotokollet meddelas, hafva intill 1887 års slut kronoegendomar till följd af Riksdagens anförda beslut blifvit försålda till ett antal af 275, för hvilka egendomar, bevillningstaxerade till 764,868 kronor 99 öre och förut utarrenderade för tillhoppa 25,881 kronor 59 öre jemte städja till belopp af 2,089 kronor 37 öre, betingats i köpeskillning 1,469,688 kronor 6 öre. Dessa siffror gåfvo vid handen, att sammanlagda köpeskillningarne för de intill nämnda tid sålda kronoegendomarne uppginge till nära dubbla beloppet af egendomarnes taxeringsvärden vid tiden för försäljningen, medan den årliga arrendeafkomst, staten före försäljningen uppburit af samma egendomar,

motsvarade icke fullt 2 procent af hela köpesumman. Äfven under de tryckta konjunkturer för jordbruket, hvilka varit rådande under de senaste åren, hade de till försäljning utbudna kronoegendomarne i allmänhet betingat i förhållande till taxeringsvärden och arrendeafgifter höga pris, och endast mindre ofta hade inträffat, att tillfredsställande köpeanbud icke erhållits, hvilket då vanligen berott af särskilda omständigheter, såsom att den utbudna egendomen varit obebyggd eller i vanhäfd eller ock att en allmänman misstro till den närmaste framtiden gjort sig gällande hos invånarne inom vissa trakter af landet. Detta förhållande, samtidigt med att, vid domäners utbudande på nytt arrende, arrendebeloppen i icke obetydlig grad nedgått, och att bland kronans arrendatorer ett allmänman betryck gjort sig gällande, som nödgat statsmagterna att icke blott eftergifva en del af sistlidet års arrende, utan äfven bevilja flertalet arrendatorer rätt att före kontraktstidens utgång afträda sina arrenden — en rätt hvaraf ock ett ganska stort antal arrendatorer begagnat sig — syntes gifva stöd för den uppfattning, att åtminstone de mindre jordbruksdomänerna icke i kronans ego lemnade den afkomst, som enskilda egare vore i stånd att afvinna desamma.

Så väl flertalet af Kongl. Maj:ts befallningshafvande som domänstyrelsen hade i afgifna utlåtanden tillstyrkt, att den nu ifrågasatta försäljningen måtte omfatta de domäner, för hvilka arrendet utginge med belopp från 200 till och med 500 kronor. Den utredning domänstyrelsen lemnat rörande de egendomar, som tillhörde denna kategori, syntes emellertid, efter hvad herr statsrådet vidare anför, gifva anledning att åtminstone icke för närvarande låta försäljningen erhålla en fullt så stor omfattning. Enligt hvad domänstyrelsen upplyst utgjorde de domäner, hvilkas arrenden uppginge till mer än 200 men icke utöfver 500 kronor, ett antal af 921, taxeringsvärderade till 8,192,900 kronor och lemnande i årligt arrende 318,709 kronor 83 öre. Fördelade man dessa egendomar i grupper allt efter som arrendeafgiften stannade inom belopp af 300 kronor, 400 kronor eller 500 kronor, uppkomme enligt de uppgifter, domänstyrelsen lemnat, följande resultat:

	Antal.	Taxeringsvärde, kronor.	Arrende, kronor.
egendomar med arrende af 200—300 kronor	297	1,967,480: —	73,713: 43.
» » » » 300—400 »	323	3,038,780: —	110,145: 66.
» » » » 400—500 »	301	3,186,640: —	134,850: 74.
Summa	921	8,192,900: —	318,709: 83.

Det framginge häraf, att, medan arrendeaafgiften i förhållande till taxeringsvärdet utgjorde i medeltal för egendomarne i den första gruppen 3,⁷⁴ och för egendomarne i den andra gruppen 3,⁶² procent, samma procenttal i fråga om egendomarne i den tredje gruppen uppginge till 4,². Ehuru taxeringsvärdet icke vore att anse såsom en fullt tillförlitlig mätare af egendomarnes verkliga värde hvar för sig, borde man likväl af den meddelade uppgiften kunna draga den slutsats, att de egendomar, som tillhörde den oförmälda tredje gruppen, i sin helhet lemnade en jämförelsevis god afkomst. Det stora antal, hvartill enligt nu lemnad uppgift egendomarne inom de tre grupperna tillsammans uppginge, gäfv e ock anledning befara, att, om försäljningen nu utsträcktes till egendomarne inom alla tre grupperna, ett ofördelaktigt förhållande möjligen skulle uppstå emellan antalet utbudna egendomar å ena sidan och antalet spekulanter med tillräcklig köpstyrka å den andra. Det syntes därför vara skäl att åtminstone icke för närvarande utsträcka försäljningen längre än till egendomar, tillhörande de båda första grupperna, hvilka inneslöte tillsammans 620 egendomar med taxeringsvärde af 5,006,260 kronor och årligt arrende till belopp af 183,859 kronor 9 öre.

Nu, lika litet som vid de föregående tillfällen, då Kongl. Maj:t och Riksdagen fattat beslut i fråga om domäners afyttrande, borde, enligt herr statsrådets mening, försäljning uppställas såsom ovilkorlig regel, utan pröfning få ega rum beträffande hvarje särskild domän, huruvida densamma borde försälvjas eller af någon anledning åt kronan bibehållas. Denna pröfning blefve naturligen, i den mån den komme att gälla domäner med högre värde, af ökad betydelse och fordrade hänsyn till åtskilliga omständigheter, vid hvilka det icke ansetts nödigt att fästa någon synnerlig vikt, då fråga varit om smärre lägenheter, hvarvid pröfningen i allmänhet inskränkts till en undersökning, huruvida lägenheten varit lämplig att helt eller delvis tagas i anspråk för skogsväsendets räkning eller behöflig för annat särskildt statsändamål. Sålunda torde, förutom då anledning af nu anförd beskaffenhet förekomme till egendoms bibehållande, försäljning icke böra ega rum, då egendom ansåges med fördel kunna sammanslås under ett arrende med angränsande dylik egendom, då till följd af egendoms läge eller andra omständigheter det med visshet kunde förutses, att densamma inom den närmare framtiden skulle erhålla ett väsentligen ökad värde, eller då på grund af särskilda förhållanden egendoms bibehållande såsom jordbruksdomän kunde anses vara kronan till synnerlig fördel o. s. v.

Ofvan meddelade uppgifter angående resultatet af den redan verk-

ställda försäljningen af kronoegendomar torde otvetydigt ådagalägga, att denna försäljning varit en finansiellt riktig åtgärd, hvars betydelse i sådant hänseende ytterligare ökats genom den omständighet, att en jemförelsevis betydande del af arrendeinkomsten för de smärre jordbruksdomänerna måste åtgå till förvaltningskostnader. Det gynsamma ekonomiska resultat, den hittills skedda försäljningen sålunda medfört, synes emellertid äfven vara att förvänta af en försäljning i större omfattning. Med afseende härå och i enlighet med hvad statsutskottet flerfaldiga gånger vid behandling af frågor utaf enahanda beskaffenhet som den nu föreliggande framhållit, får utskottet, som ej heller förbiset den betydelse i socialt hänseende, ett vidgadt tillfälle för mindre bemedlade jordbrukare att förvärfva eganderätt till jord kan innebära, uttala den åsigt, att en utsträckt försäljning af de för statsverkets räkning utarrenderade egendomarne synes medföra stor fördel för det allmänna. Frågan om huru långt denna försäljning under närvarande förhållanden lämpligen bör sträckas torde måhända vara föremål för olika meningar; men då nu icke föreligger förslag till försäljning i större omfattning än till egendomar, som lemna 400 kronor i arrende, har utskottet saknat anledning till annat yttrande härutinnan, än att utskottet finner sig böra tillstyrka bifall till hvad Kongl. Maj:t i detta hänseende föreslagit.

I afseende å ifrågavarande försäljning af kronoegendomar har Kongl. Maj:t, såsom ofvan är meddeladt, hemställt, att densamma måtte ske i den ordning och under de villkor, som enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874 gälla för försäljning af mindre hemman och lägenheter, med iakttagande derjemte af de särskilda bestämmelser, Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt att, i allmänhet eller i vissa fall, för försäljningen meddela.

Vid öfvervägande af hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit, har utskottet tillika till behandling förehaft en af herr *G. W. Svensson* i Rydholm inom Andra Kammaren väckt, till utskottet remitterad motion (n:o 166), hvari hemställas, att Riksdagen, vid bifall till Kongl. Maj:ts förevarande proposition, måtte besluta, att den, som vid tiden för försäljningen på arrende innehade någon af de i Kongl. Maj:ts proposition afsedda egendomar, måtte tillerkännas rättighet antingen att öfvertaga hemmanet mot det åsatta saluvärdet eller ock mot det vid försäljningen gjorda högsta anbudet under förutsättning, att i öfrigt stipulerade villkor uppfylldes samt att egendomen blifvit af arrendatorn väl häfdad.

Enligt hvad i ofvan åberopade statsrådsprotokoll meddelas, hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kalmar län i afgifvet yttrande i förevarande ämne hemställt, bland annat, att arrendator måtte tillerkännas optionsrätt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad bemälde motionär nu föreslagit, och hade med anledning häraf domänstyrelsen i sitt utlåtande i ärendet anmärkt, att genom den sålunda ifrågasatta rättigheten för arrendator att öfvertaga annans köpeanbud å egendom, som till försäljning utbjudits, spekulanter otvifvelaktigt komme att afhållas från försäljningsauktionerna och köpeskillingarne sålunda att nedtryckas, hvarför domänstyrelsen afstyrkt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes berörda hemställan.

I likhet med herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, som instämt i domänstyrelsens omförmälda afstyrkande, anser utskottet den ifrågasatta optionsrätten icke böra ifrågakomma, och torde samma skäl äfven gälla för ogillande af motionärens förslag om rättighet för afgående arrendator att öfvertaga kronoegendom emot det åsatta saluvärdet. Då utskottet alltså ansett sig böra afstyrka motionärens omförmälda framställning, har utskottet, som icke haft något att erinra emot hvad Kongl. Maj:t i fråga om sättet och ordningen för ifrågevarande försäljning föreslagit, funnit sig böra biträda Kongl. Maj:ts förslag i denna del.

Hvad slutligen beträffar dispositionen af de medel, som komma att inflyta för de till försäljning föreslagna egendomarne, har herr statsrådet och chefen för finansdepartementet till förenämnda statsrådsprotokoll anført, att då herr statsrådet nu åter upptagit frågan om en utsträckt försäljning af jordbruksdomäner i mellersta och södra Sverige, hade herr statsrådet härvid, oafsedt de skäl i öfrigt, som talade för en dylik åtgärd, förnämligast varit ledd af öfvertygelsen om vigten att i större omfattning, än som kunnat ske med hittills tillgängliga medel, åt staten förvärfva mark, som bure skog eller egnade sig till skogsbörd. Om än i en senare tid i åtskilliga delar af landet ett stigande intresse för skogsvården framträdde, kunde det icke förnekas, att den enskilda skoghushållningen mångenstädes vore långt ifrån tillfredsställande; och särskildt vore det under närvarande förhållanden, då jordbruket lemnade en minskad afkastning, att befara, att de enskilda skogarne skulle anlitas utöfver deras produktionsförmåga. Det kunde sålunda tagas för gifvet, att det enskilda skogskapitalet, hvaraf i öfrigt

en icke ringa del medtagits och fortfarande medtoges för odlingsändamål, efter hand komme att nedgå; men i samma mån växte ock betydelsen af statens skogar. Med riktig uppfattning häraf hade man i utlandet länge sträfvat att i möjligaste mån utvidga statsskogarne. En jemförelse af svenska och utländska skogsförhållanden visade ock, att knappast något annat land i Europa hade att framvisa en i förhållande till landets hela skogsområde så ringa areal af allmänna skogar som Sverige. Enligt en tabell, som vidfogats domänstyrelsens den 26 maj 1885 afgifna utlåtande i fråga om lagstiftning för den enskilda skogshushållningen, utgjorde de allmänna skogarne i vårt land endast 16,07 procent af landets hela skogbärande areal, medan exempelvis samma slags skogar af den skogbärande marken upptogo i Finland 58, i Ryssland 63,3, i Preussen 44,9, i Danmark 18,2 och i Norge 25,06 procent. Sveriges underlägsenhet i detta hänseende, som i synnerhet vore betydande i landets sydligare och mellersta delar, der statsskogarne knappast uppginge till 6 procent af utmarken, syntes så mycket mer beaktansvärd, som vårt land i högre grad än de flesta andra europeiska länder vore och för framtiden måste blifva hänvisadt att ur skogarne hemta en väsentlig del af sina inkomster. Förvärfvandets för statens räkning af större områden för skogskultur egde äfven i ett annat afseende en ganska stor betydelse, i det att uppdragande och tillhållande af virke af gröfre dimensioner derigenom möjliggjordes. Frågan om uttagande af den största möjliga behållning af skogsafkastningen genom användandet af kortare eller längre omloppstid vore visserligen icke ännu löst, men det lede intet tvifvel, att mången enskild skogsegare af brist på förlagsmedel eller för tillfällig vinst nödgades afverka sin skog, så snart virket uppnått för sågning användbara dimensioner, hvaremot staten alltid hade förmåga att afvakta den mest gynnsamma tidpunkten för afverkning af de slag af virke, som bäst lönade skogsodlarens möda.

Sedan år 1874, då tillgångar för skogsköp först bereddes dels genom den då beslutade försäljningen af smärre kronoegendomar och dels genom ökning af reservationsanslaget till skogsväsendet, hade för kronans räkning blifvit inköpta eller beslut fattats om inköp af områden med en sammanlagd areal af omkring 45,300 hektar; och hade härtill åtgått dels af reservationsanslaget till skogsväsendet 524,082 kronor 61 öre dels af influtna medel för sålda kronoegendomar 726,209 kronor 54 öre, hvarutöfver till betäckande af ännu icke utbetalda köpeskillingar anvisningar å influtna och inflytande medel för sålda kronoegenheter blifvit gjorda med tillsammans 397,355 kronor 79 öre.

Äfven med den ökning i försäljningsmedlen, som borde blifva en följd af det vid senaste riksdag fattade beslutet om försäljning af kronoegendomar i Norrland, kunde det inflytande köpeskillingsbeloppet icke beräknas i medeltal för år till mer än omkring 150,000 kronor; och då reservationsanslaget till skogsväsendet numera till den allra hufvudsakligaste delen erfordrades för att bestrida utgifterna för de allmänna skogarnes skötsel, i följd hvaraf ock detta anslag under de senast förflutna åren kunnat till då afslutade skogsköp bidraga allenast med hvad som åtgått till sjelfva köpeomkostnaderna, vore sålunda de tillgångar, som stode till Kongl. Maj:ts förfogande för köp af skogsmark, mycket begränsade. Att för detta ändamål bereda ökade medel hade synts herr statsrådet desto mer önskligt, som, på sätt domänstyrelsen påpekat och äfven framginge af de till styrelsen ingångna försäljningsanbudena, den närvarande tidpunkten erbjöde synnerligen gynsamma tillfällen att för måttliga pris åt kronan förvärfva lämpliga skogsområden.

Utskottet, som delar den inom Riksdagen ofta uttalade mening, att försäljning af statsverkets jordbruksdomäner icke bör ega rum, med mindre annan fast egendom till motsvarande värde åt kronan förvärfvas, har funnit det ändamål, hvartill Riksdagen ansett de genom hittills beslutade försäljningar af kronoegendomar inflytande köpeskillingar kunna böra användas, eller inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark, fortfarande böra tillgodoses äfven med de medel, hvilka genom den nu ifrågasatta, utsträckta försäljningen varda disponibla; och har utskottet alltså velat förorda jemväl hvad Kongl. Maj:t i detta hänseende föreslagit.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa:

1:o) att Riksdagen må medgifva:
att vid inträffande arrendelägenhet af sådana söder om Norrland belägna, under förvaltning af domänstyrelsen ställda och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, hvilka i arrende lemna mer än 200 kronor, men icke utöfver 400 kronor, det må bero af Kongl. Maj:t att, efter omständigheterna i hvarje fall, förordna, huruvida egendomen fortfarande bör för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försäljas; och

att, der Kongl. Maj:t pröfvar försäljning böra ega rum, densamma må ske i den ordning och under de villkor, som enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874 gälla för försäljning af mindre hemman och lägenheter, med iakttagande derjemte af de särskilda bestämmelser, Kongl. Maj:t kan finna lämpligt att, i allmänhet eller i vissa fall, för försäljningen meddela;

dock under villkor att de genom försäljning inflytande medel skola användas för inköp af skogsbärande eller till skogsbörd tjenlig mark; lärande medlen böra inlevereras till riksgäldskontoret och der bokföras på sätt nu är stadgadt angående köpeskillingarne för de kronoegendomar, som säljas enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874; samt

2:o) att herr G. W. Svenssons ofvan omförmälda motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 februari 1888.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation

af herrar *Carl Ifvarsson, Nils Petersson, Johannes Jonson, Liss Olof Larsson, Sven Nilsson, Anders Persson, A. P. Danielson, J. Andersson, L. P. Mallmin, H. Andersson, L. F. Odell* och *A. Petersson*, hvilka yrkat, att den del af förestående utlåtande, som afser användandet af de genom den föreslagna försäljningen inflytande medlen, samt utskottets hemställan i ämnet skulle erhålla följande innehåll och lydelse:

»I en till 1882 års Riksdag afgifven proposition, hvari äskats Riksdagens medgifvande till försäljning af kronoegendomar, för hvilka årliga arrendaafgiften vore högre än 200 kronor men icke öfverstege 500 kronor, föreslog Kongl. Maj:t, att de genom försäljningen inflytande medlen måtte, intill dess annorlunda kunde af Kongl. Maj:t och Riksdagen beslutas, öfverlemnas till riksgäldskontoret för att genom uppköp af obligationer eller på annat sätt användas till afbetalning å

statens för jernvägsbyggnader upptagna lån. Denna framställning tillstyrktes af statsutskottet; men då förslaget, som bifölls af Andra Kammaren, blef af Första Kammaren afslaget, förföll frågan vid nämnda riksdag. Äfven under 1884 års riksdag gjorde statsutskottet i utlåtande angående utsträckt försäljning af jordbruksdomäner framställning om de inflytande köpeskillingarnas användande för sistnämnda ändamål; och saknar utskottet anledning att nu frångå den af utskottet i detta ämne sålunda tvenne gånger uttalade åsigt.

Vid föredragning inför Kongl. Maj:t af frågan om aflåtande till 1882 års Riksdag af proposition i förevarande ämne yttrade dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet, med afseende å dispositionen af köpeskillingarne för försålda kronoegendomar, att det icke syntes böra ifrågakomma, att de medel, som komme att inflyta för de egendomar, om hvilkas försäljning då väcktes förslag, skulle användas på samma sätt som köpeskillingarna för de egendomar, hvilkas försäljning redan då påginge, eller till inköp af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark. De till Kongl. Maj:ts förfogande redan ställda försäljningsmedlen tillika med de belopp, som kunde disponeras af reservationsanslaget till skogsväsendet, borde blifva tillräckliga för de skogsinköp, hvartill lägliga tillfällen kunde erbjuda sig inom orter, der förvärfvandets af skog för kronans räkning syntes böra eftersträfvast. Icke heller kunde det, enligt herr statsrådets åsigt, anses lämpligt, att, om kronan afhände sig en del af sina jordbruksfastigheter i det särskilda syftet att begränsa området för denna förvaltningsgren, inköpa andra dylika egendomar i de såldas ställe. Fasthölle man vid önskan att för ifrågavarande tillgång fortfarande bibehålla karakteren af fast egendom, men ansåge det icke böra ifrågakomma att för de inflytande försäljningsmedlen inköpa vare sig andra jordbruksegendomar eller skogsmark, syntes det ligga nära till hands att, såsom motionärer inom Riksdagen vid flera tillfällen föreslagit, använda försäljningsmedlen för afbetalning å statens för jernvägsbyggnader upptagna lån. Då den sålunda tillkomna skulden i sjelfva verket vore att betrakta såsom en ogulden del af de utgifter, med hvilka jernvägarnes åstadkommande varit förenadt, och jernvägarne följaktligen först i den mån berörda skuld infriades kunde anses vara en statens ograverade egendom, måste det erkännas, att genom de ifrågavarande försäljningsmedlens användning på nu angifvet sätt staten, i stället för de fastigheter, den afhände sig, förvärfvade en annan fast egendom, som med hänsyn till förändrade förhållanden måste anses i värde och betydelse åtminstone fullt jemförlig med den sålda. På samma gång således de, hvilka strängt

påyrkade, att kronans fasta egendom måtte bibehållas oförminskad, borde med en sådan disposition af medlen finna sig tillfredsstälde, skulle derigenom äfven vinnas den synnerligen beaktansvärda fördelen af en hastigare minskning i den utländska statsskulden.

Dessa skäl för de genom en utsträckt försäljning af jordbruksdomäner inflytande medlens användande till afbetalning å statens för jernvägsbyggnader upptagna lån finner utskottet fortfarande ega full giltighet. Det anförda yttrandet att de till Kongl. Maj:ts förfogande redan ställda försäljningsmedlen tillika med det belopp, som kunde disponeras af reservationsanslaget till skogsväsendet, borde blifva tillräckliga för de skogsköp, som borde förekomma, torde hafva vunnit ökad betydelse genom den ytterligare tillgång för samma ändamål, som kommer att uppstå med anledning af nästlidne Riksdags beslut om försäljning af de norrländska jordegendomarne och köpeskillingarnes användande på enahanda sätt, som är bestämdt i fråga om förut beslutade egendomsförsäljningar. I allt fall föreställer sig utskottet, att inköpen af skogsmark för statens räkning böra bedrivas med största varsamhet. De dryga kostnader, skogarnes skötsel och vård medföra, samt den långa tidrymd, som, till följd af skogarnes af vårt lands klimatiska förhållanden föranledda långsamma återväxt måste förflyta, innan de å inköp af skogsmark nedlagda medel kunna beräknas lemna någon afkastning, torde gifva skäligen anledning att ifrågasätta, huruvida dessa inköp ur finansiell synpunkt komma att lemna gynnsamma resultat, och följaktligen äfven mana till att icke för detta ändamål anvisa allt för stora summor.

Då utskottet sålunda anser att de genom den nu föreslagna försäljningen inflytande medlen böra öfverlemnas till riksgäldskontoret för att genom uppköp af obligationer eller på annat sätt användas till afbetalning å statens för jernvägsbyggnader upptagna lån, har utskottet, på sätt äfven blifvit af statsutskottet vid 1882 års riksdag framhållet, velat uttala den mening, att de för dessa försäljningsmedel inköpta obligationer torde böra makuleras, på det att än tydligare må framgå, att med ifrågavarande försäljning afsetts, att staten må i stället för egendom, som icke lemnar skäligen afkastning och hvars förvaltning medför alltför dryga kostnader, afbördas sig skuld å annan statens fasta egendom.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa:

1:o) att Riksdagen må medgifva:

att vid inträffande arrendeledighet af sådana söder om Norrland belägna, under förvaltning af kongl. domänstyrelsen ställda och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, hvilka i arrende lemna mer än 200 kronor, men icke utöfver 400 kronor, det må bero af Kongl. Maj:t att, efter omständigheterna i hvarje fall, förordna, huruvida egendomen fortfarande bör för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försälas; och

att, der Kongl. Maj:t pröfvar försäljning böra ega rum, densamma må ske i den ordning och under de vilkor, som enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874 gälla för försäljning af mindre hemman och lägenheter, med iakttagande derjemte af de särskilda bestämmelser, Kongl. Maj:t kan finna lämpligt att, i allmänhet eller i vissa fall, för försäljningen meddela;

dock under vilkor att de genom denna försäljning inflytande medel må öfverlemnas till riksgäldskontoret för att genom uppköp af obligationer eller på annat sätt användas till afbetalning å statens för jernvägsbyggnader upptagna lån; samt

2:o) att herr G. W. Svenssons ofvan omförmälda motion icke må till någon Riksdagens åtgärd för-
anleda.»